

OCW 2019

Zorizko aldagai unidimentsionalen ezaugarriak:
Teoria eta praktika

R SOFTWARE LIBREA

5. GAIA

Xabier Erdocia
Itsaso Leceta

IKASKETA HELBURUAK

- ✓ Ordenagailuan R Studio software librea instalatzen jakitea
- ✓ R Studio ingurunean maneiatzeko gai izatea eta eragiketa sinpleak egiten jakitea
- ✓ Banaketa diskretu eta jarraituak R Studio-n definitzen jakitea
- ✓ Probabilitate desberdinak kalkulatzeko gai izatea probabilitate, dentsitate zein banaketa funtzioak erabiliz

AURKIBIDEA

- 5.1. R-ren instalazioa
- 5.2. Lehenengo pausoak R-rekin
- 5.3. Banaketa diskretuak R-rekin
- 5.4. Banaketa jarraituak R-rekin

5.1. R-ren instalazioa

R-ko kontzeptu orokorrak

- Datu-prozesaketarako, kalkulurako, analisi estatistikorako eta grafikoen lorpenerako diseinatutako ingurunea da.
- Programazio-lengoaia sendoa da, oso moldakorra bilakatzen duena.
- R programazio-lengoaia, GNU-an, software libreko lankidetzaren proiektuan, biltzen da (<https://www.gnu.org/> informazio gehiagorako).
- Software aske bat da, beraz erabiltzaileak exekutatu, banatu, kopiatu, aldatu eta hobekuntzak gauzatu ditzake askatasun osoarekin.
- R-ri buruzko informazio guztia ondorengo web-orrian aurki daiteke: <https://www.r-project.org/>

R Studio

- Lanerako erabiliko dugun ingurunea izango da.
- R Studio erabili ahal izateko lehenik R instalatuta egon beharko da.
- Software aske bat da ere eta plataforma ezberdinetan exekutatu daiteke (Windows, Linux, Mac)
- R Studio Server erabiliz web-gunetik ere exekutatu daiteke.

R Commander-en instalazioa

- Instalazioa CRAN-aren bidez egiten da (R The Comprehensive Archive Network: <https://cran.r-project.org/>). Programa instalatzeko beharrezko informazioa web-orri berean lortzen da.

WINDOWS

- R-ko [web-orrialde ofizialetik](#) R-ko azkeneko bertsioa (3.5.2) deskargatu.
- Windows-en klikatu era ondoren “install for the first time” edo “instalar por primera vez” sakatu.
- R-3.5.2-win.exe artxiboa deskargatu eta bera klikatu instalazioa hasteko.
- Instalazio programak esandako pausuak jarraitu.

Mac OSX

- R-ko [web-orrialde ofizialetik](#) R-ko paketeak (R.3.52.pkg, R.3.3.3.pkg edo R.3.2.1.pkg) deskargatu.
- Aukeratutako paketea instalatu honek adierazitako pausuak jarraituz.

R Studio-ren instalazioa

- R Studio-ko [web-orrialde ofizialetik](#) R Studio-ko azkeneko bertsioa deskargatu daukagun sistema eragilearen arabera.
- Ondorengo pausuak jarraitu:
  - ✓ Ezkerreko lehenengo ikonoan sakatu. *Download RStudio Desktop (Open Source License) FREE.*
  - ✓ R Commander instalatuta daukagun galdetuko digu. Ez badaukagu, R Studio erabiltzeko instalatu beharko dugu. (Aurreko diapositibako pausuak jarraitu).
  - ✓ Behin R Commander edukita, gure sistema eragilearen arabera R Studio-ko instalazio paketea deskargatu.
    - **Windows:** RStudio 1.1.463 - Windows Vista/7/8/10
    - **Mac OSX:** RStudio 1.1.463 - Mac OS X 10.6+ (64-bit)
  - ✓ Instalazio programak esandako pausuak jarraitu.

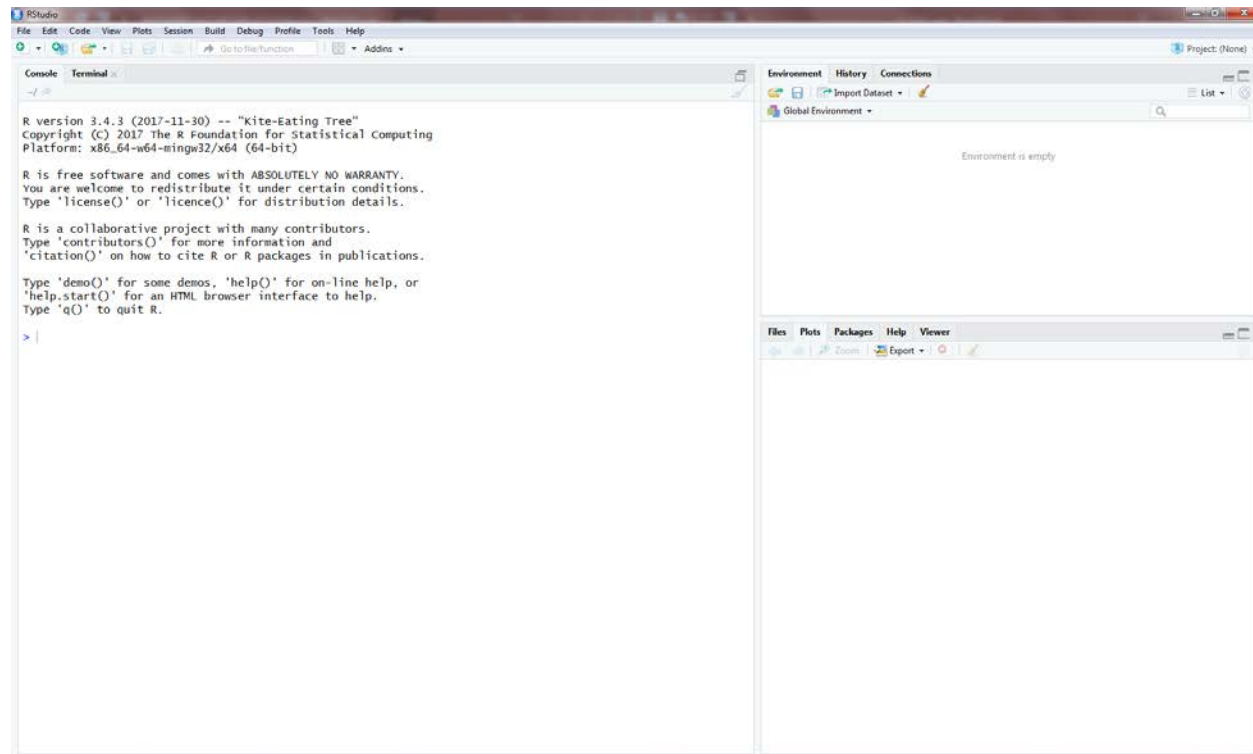

5.2. Lehenengo pausoak R-rekin

5.2. Lehenengo pausoak R-rekin

- R Studio-ko ikonoan klikatu ondoren ondorengo pantaila agertuko da lehenengo aldiz.

1. irudia: R Studio softwarreko hasierako paintaila.

1. Saioa kudeatu

- Lehenik eta behin, **Script** bat irekitzea gomendatzen da: *File->New File-> R Script (Ctrl+Shift+N)*
- Leiho berri bat irekiko da eta bertan idatziko dira erabili beharreko komando guztiak.
- Script-ean idatzitakoa gordetzeko: *File->Save as...* Nahi den izena ipini eta gorde nahi den direktorioa zehaztu.
- Artxiboak **.R** luzapenarekin gordeko dira.
- Gordetako Script bat irekitzeko: *File->Open File->...*
- Script-ean idatzitakoa **Console** izeneko leihoan exekutatu da.
- Lerroz-lerro exekutatu daiteke (*Ctrl+Intro*) edo Script-ean idatzitako guztia batera exekutatu (*Ctrl+Alt+R*). Bestela *Code->Run Region->...* eta bertan aukeratu zer exekutatu nahi den.
- Console-an bertan ere idatzi daiteke eta aldi berean exekutatu (ez da gomendagarria).

1. Saioa kudeatu

- Lanean ari garen bitartean, fitxategiak gordetzeko, fitxategiak irekitzeko etab. direktorio jakin batean lan egiten da.
- Lanean ari garen lan direktorioa jakiteko: `getwd()`
- Lan direktorioa aldatzeko: *Session->Set Working Directory->Choose Directory... (Ctrl+Shift+H)*
- Saioko aginduak erakusteko: `history (inf)` edo `History` panelean (eskubian goialdean) ikusi.
- Erabilitako objektuak gordetzeko: `Environment` panelean (eskubian goialdean) `Save` sakatu.
- Laguntza lortzeko: *Help->R Help* edo `Help` panelean (eskubian behealdean) suertatutako zalantza idatzi.

2. Eragiketa sinpleak

- Eragiketa aritmetiko arruntak egin daitezke.
- Eragile aritmetikoen notazioa: $+$, $-$, $*$, $/$ eta $^$ (gehiketa, kenketa, biderkaketa, zatiketa eta berreketa, hurrenez hurren).
- Lerroko eragiketak ezkerretik eskuinera irakurriko dira beti ere **eragileen lehentasuna** kontuan hartuz. Parentesiak erabili beharko dira eragiketen lehentasuna nahi den moduan jartzeko.
- Lerro berdin batean funtzio edo eragiketa ezberdinak sartu daitezke puntu eta koma batez banandurik (;)

Adibidea

Console-an exekutatuoa

```

2*3-5
[1] 1
5/4^3; -1^2-9; (-1)^2-9; (-1)^(2-9)
[1] 0.078125
[1] -10
[1] -8
[1] -1
(9-11)^2/(5-4)*3^2; (9-11)^2/((5-4)*3^2)
[1] 36
[1] 0.4444444

```

2. Eragiketa sinpleak

- R-n komando matematiko eta estatistiko ugari daude.
- Komando bat idatzi ahala R-k laguntza eskainiko du bera idatzi ahal izateko.
- Komando guztien ostean parentesiak jarriko dira bertan beharrezko argumentuak jarritz.
- Exekutatu ez diren azalpenak jartzeko, hauen aurrean # ikurra jarriko da.

Adibidea

Console-an exekutatuakoa

```
>sqrt(7) #erro karratua
[1] 2.645751
>exp(6) #esponentziala
[1] 403.4288
>sin(pi/2)/cos(pi) #sinu eta kosinu komandoak
[1] -1
>log(7); log(2, 7) #logaritmo nepertarra komandoa; 2 oinarriko logaritmoa
[1] 1.94591 [1] 0.3562072
>factorial(9) #faktorial komandoa
[1] 362880
>choose(6, 3) #zenbaki konbinatorioa
[1] 20
```

5.3. Banaketa diskretuak R-rekin

- **Banaketa diskretuko komandoak**

1. **taula:** Banaketa diskretuerako R-ko komandoak.

Banaketa	Komandoa
Binomiala	binom
Geometrikoa	geom
Binomial negatiboa	nbinom
Hipergeometrikoa	hyper
Poisson	pois

- **Aurrizkiak**

2. **taula:** Funtzio ezberdinak lortzeko erabili daitezkeen aurrizkiak.

Funtzioak	Aurrizkia
Probabilitate funtzioa	d
Banaketa funtzioa	p
Zorizko baloreak sortu	r
Kuantil funtzioa	q

Adibideak

1. Banaketa binomiala duen zorizko aldagai bat. Parametroak $n=7$, $p=0,15$. Kalkulatu:

a) 2-ko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> dbinom(2, size=7, prob=0.15) #Probabilitate funtzioaren itxura
[1] 0.2096508
```

Modu sinplifikatuan

```
> dbinom(4, 7, 0.15) #Probabilitate funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.2096508
```

b) Gehienez 3-ko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> pbinom(3, 7, 0.15) #Banaketa funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.9878968
```


Adibideak

2. Banaketa geometrikoa duen zorizko aldagai bat. Parametroa $p=0,15$. Kalkulatu:

a) 3-ko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> dgeom(3, prob=0.15) #Probabilitate funtzioaren itxura
[1] 0.09211875
```

Modu sinplifikatuan

```
> dgeom(3, 0.15) #Probabilitate funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.09211875
```

b) Gehienez 4-ko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> pgeom(4, 0.15) #Banaketa funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.5562947
```


Adibideak

3. Banaketa binomial negatiboa duen zorizko aldagai bat. Parametroak $n=12$, $p=0,34$. Kalkulatu:

a) 6-ko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> dnbinom(6, size=12, prob=0.34) #Probabilitate funtzioaren itxura
[1] 0.00244113
```

Modu sinplifikatuan

```
> dnbinom(6, 12, 0.34) #Probabilitate funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.00244113
```

b) Gehienez 12-ko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> pnbino(12, 12, 0.34) #Banaketa funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.07754832
```


Adibideak

4. Banaketa hipergeometrikoa duen zorizko aldagai bat. Parametroak $N=30$ (populazioaren tamaina), $m=8$ (arrakasta kopurua populazioan), $n=22$ (porrot kopurua populazioan) eta $k=6$ (entsegu kopurua). Kalkulatu:

a) 5-eko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> dhyper(5, m=8, n=22, k=6) #Probabilitate funtzioaren itxura
[1] 0.00207486
```

Modu sinplifikatuan

```
> dhyper(5, 8, 22, 6) #Probabilitate funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.00207486
```

b) Gutxienez 5-eko balorea hartzeko probabilitatea.

```
> phyper(4, 8, 22, 6, lower.tail=F) #Banaketa funtzioa modu sinplifikatuan
eta lower.tail=F komandoa erabiliz  $P(X \geq x)$  kalkulurako
[1] 0.002122016
```


Adibideak

5. Poisson-en banaketa duen zorizko aldagai bat. Parametroa $\lambda=6$. Kalkulatu:

a) 7-ko balioa hartzeko probabilitatea.

```
> dpois(7, lambda=6) #Probabilitate funtzioaren itxura
[1] 0.137677
```

Modu sinplifikatuan

```
> dpois(7, 6) #Probabilitate funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 0.137677
```

b) Zorizko aldagaiaren balio minimoa 0,9-ko probabilitate metatua lortzeko. $P(X \leq x) = 0,9$

```
> qpois(0.9, 6) #Kuantil funtzioa modu sinplifikatuan
[1] 9
```


5.4. Banaketa jarraituak R-rekin

- **Banaketa jarraituko komandoak**

3. taula: Banaketa jarraituetarako R-ko komandoak

Banaketa	Komandoa
Uniformea	unif
Esponentziala	exp
Normala	norm

- **Aurrizkiak**

4. taula: Funtzio ezberdinak lortzeko erabili daitezkeen aurrizkiak.

Funtzioak	Aurrizkia
Dentsitate funtzioa	d
Banaketa funtzioa	p
Zorizko baloreak sortu	r
Kuantil funtzioa	q

Adibideak

6. Banaketa uniformearen duen zorizko aldagai bat. Parametroak $a=6$ eta $b=20$. Kalkulatu:

a) Gutxienez 7-ko eta gehienez 10-eko balioak hartzeko probabilitatea.

> `puni f(10, mi n=6, max=20) - puni f(7, mi n=6, max=20)` #Banaketa funtzioaren itxura

[1] 0.2142857

Modu sinplifikatuan

> `puni f(10, 6, 20) - puni f(7, 6, 20)` #Banaketa funtzioa modu sinplifikatuan

[1] 0.2142857

b) Banaketaren %20-a bere eskubian uzten duen aldagaiaren balioa.

> `quni f(0.2, 6, 20, lower.tail=F)` #Kuantil funtzioa modu sinplifikatuan
lower.tail=F komandoa erabiliz $P(X \geq x) = 0.20$ kalkulatzeko

[1] 17.2

Adibideak

7. Banaketa esponentziala duen zorizko aldagai bat dugu. Parametroa $\lambda=3$. Kalkulatu:

a) Gehienez 5-eko balioa hartzeko probabilitatea.

```
> pexp(5, rate=1/3) #Banaketa funtzi oaren itxura
[1] 0.8111244
```

Modu sinplifikatuan

```
> pexp(5, 1/3) #Banaketa funtzi oa modu sinplifikatuan
[1] 0.8111244
```

b) Banaketaren %50-a bere ezker aldean uzten duen zorizko aldagaiaren balioa.

```
> qexp(0.5, 1/3) #Kuantil funtzi oa modu sinplifikatuan
[1] 2.079442
```

Adibideak

8. Banaketa normala duen zorizko aldagai bat dugu. Parametroak $\mu=35$ eta $\sigma=7$. Kalkulatu:

a) Zorizko aldagaiak batezbestekotik gehienez 5-eko diferentzia edukitzeko probabilitatea.

```
> pnorm(40, mean=35, sd=7) - pnorm(30, mean=35, sd=7) #Banaketa funtzi oaren  
i txura  
[1] 0.5249495
```

Modu sinplifikatuan

```
> pnorm(40, 35, 7) - pnorm(30, 35, 7) #Probabilitate funtzi oa modu  
si npl i fi katuan  
[1] 0.5249495
```

b) Gehienez 43-ko balioa hartzeko probabilitatea.

```
> pnorm(43, 35, 7) #Banaketa funtzi oa  
[1] 0.8734
```

eman ta zabal zazu

Universidad del País Vasco   Euskal Herriko Unibertsitatea

